

Extreem laat broedsel van Grote Lijster *Turdus viscivorus* bij Rolde

Henk Jan Ottens

Het broedseizoen van Grote Lijsters in Nederland begint half maart, kent een piek in de eerste week van april en dooft zo'n beetje begin juni (Ottens 2001). Broedpogingen in juli zijn uiterst zeldzaam en ook in Europees verband worden slechts een handjevol broedpogingen uit juli gemeld. Dit artikel beschrijft de lotgevallen van een zeer laat nest bij Rolde.

Op 11 augustus 2003 fietste ik om 09.00 via het Westerse Veld van Rolde (atlasblok 12-54) naar Boswachterij Grolloo. Mijn doel was hier om een eind te maken aan illusies omtrent het vinden van een wespendifnest.

Terwijl ik de eerste boerderij op het Westerse Veld passeerde zag ik vanuit een ooghoek een voerdragende vogel een paardenweide verlaten. Een Grote Lijster! De vogel scheerde een tuin door en raakte al snel uit beeld. Had ik het wel goed gezien? De enige mogelijke nestplaats was een rij eiken langs de oprit van de boerderij. En ja hoor, in de eerste eik zat op zes meter hoogte een nest. Gezien de tijd van het jaar kon het nest toch onmogelijk nog jongen herbergen. Maar een voerende ouder gaf snel duidelijkheid, toen deze diep weggedoken in de nestkom de jongen voerde. De boerderij bleek deze ochtend wars van menselijke activiteit, dus snel klimijzers aan en hup de eik in. Het resultaat: drie jongen van een dag oud! Een terugrekening van het legbegin aan de hand van de leeftijd van de jongen komt uit op 25 juli.

Normaal gesproken vormen regenwormen het stapelvoedsel van Grote Lijsters, maar door de aanhoudende warmte deze zomer en het langdurig uitblijven van regen was het landschap veranderd in een zinderende bakoven, die naar mijn overtuiging weinig uitzicht bood op het vinden van regenwormen. Zou het de ouders lukken deze jongen toch groot te krijgen? Op 16 augustus, 's avonds, toen ze zes dagen oud waren, werden de jongen gemeten en gewogen (Tabel 1) en werd duidelijk dat het kleinste jong het niet zou redden. De groei van de vleugel was achtergebleven en het gewicht bedroeg minder dan de helft van wat op basis van leeftijd verwacht mocht worden. De andere twee jongen blaakten echter van welstand en leken niets tekort te komen. Op 21 augustus (jongen elf dagen oud) was het jongste jong gestorven, maar verkeerden de twee oudste jongen nog steeds in een goede conditie. Op 23 augustus merkte ik de jongen voor de laatste maal op. Ze hadden het nest vroegtijdig verlaten en hielden zich schuil in een naastgelegen aardappelperceel.

Discussie

Het gaat hier om een erg laat broedgeval, des te meer als de droogte van de zomermaanden in aanmerking wordt genomen. Waar de ouders foerageerden en waarop bleef onduidelijk. Aan de hand van de conditie van de twee oudste jongen bleek echter dat de ouders goed in staat waren

om wat eetbaars bij elkaar te scharrelen.

Het Nederlandse nestkaartenbestand (1940-2003) vermeldt momenteel de gegevens van 131 nesten. Het nest met het laatste legbegin uit deze serie werd tot dusver op 19 juli 1997 door Rob Bijlsma in Boswachterij Smilde gevonden. Aan de hand van de leeftijd van de drie jongen (drie dagen oud) werd voor dit nest een legbegin berekend van 30 juni, 26 dagen voor het onderhavige nest bij Rolde.

Tabel 1. Vleugellengte en gewicht van de jonge Grote Lijsters uitgezet tegen gemiddelde vleugellengtes (n=170) en gewichten (n=168) van jongen met bekende leeftijd (Ottens ongepubliceerd). *Wing length (maximum wing chord) and weight of the young Mistle Thrushes related to mean wing length (n=170) and weight (n=168) of chicks with known age.*

Datum Date	Volgorde Sequence	Leeftijd Age	Vleugel(mm) Wing (mm)	Verwacht (mm) Expected (mm)	Gewicht (g) Weight (g)	Verwacht (g) Expected (g)
11-8	1	1.1	13.0	-	?	-
11-8	2	0.7	11.0	-	?	-
11-8	3	0.6	10.5	-	?	-
16-8	1	6.6	52.0	52.3	60.5	62.3
16-8	2	6.2	51.0	49.1	63.5	59.6
16-8	3	6.1	35.0	48.3	28.2	58.9
21-8	1	11.6	84.0	82.1	76.0	71.2
21-8	2	11.2	82.0	81.0	70.0	72.7

In Cramp (1988) wordt voor het Europese vasteland, zonder specifieke broedgevallen te noemen, een broedseizoen doorlopend tot half juli vermeld. Glutz von Blotzheim & Bauer (1988) vermelden wat meer details: Op 23 juli 1950 werd in Sussex (Zuid-Engeland) nestbouw opgemerkt, maar wordt niets verteld over een verder verloop. Voor Frankrijk en België wordt vermeld dat de laatste legfels op respectievelijk 11 juli en 8 juli gecompleteerd werden. In de Walliser Alpen tenslotte werden op 3 augustus 1958 drie nauwelijks vliegvlugge jongen gezien en op 5 augustus 1921 waren vogels met voedsel in de weer zonder dat duidelijkheid over de leeftijd van de jongen werd verkregen. Het geval bij Rolde is tot dusver waarschijnlijk het meest late, gedetailleerd beschreven broedgeval van de Grote Lijster

Summary: Extremely late breeding of Mistle Thrush *Turdus viscivorus* near Rolde

On 11 August 2003 a Mistle Thrush nest was discovered by following a parent transporting food. The nest contained three one-day old chicks; onset of laying was calculated at 25 July. On 16 August, when the young were six days old, the youngest chick was in poor condition (Table 1) and the growth of its wing was retarded. During the next visit the youngest chick was gone, but its older siblings were still in good condition. On 23 August the young had left the nest and were hidden in a potato field.

This breeding was later than any one found in the files of the Dutch nest card scheme (n=131 cards, 1994-2002), or in Europe (as collated in Cramp (1988) and Glutz von Blotzheim & Bauer (1988)).

Literatuur

- Cramp S. (ed) 1988. The Birds of the Western Palearctic, Vol.V. Oxford University Press 1011-1023, Oxford.
- Glutz von Blotzheim U.N. & Bauer K.M. 1988. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Band 11/ II. AULA-Verlag, Wiesbaden.
- Ottens H.J. 2001. Legbegin van Grote Lijsters *Turdus viscivorus* nader bekeken. Drentse Vogels 14: 40-42.

Adres: Boterakker 15, 9451 GS Rolde

Grote Lijster bij nest, Robbenoort 21 april 2000 (Hans Hut). *Mistle thrush at nest, Robbenoort 21 april 2000 (Hans Hut)*